

hrano in potem ljudem in živalim in slednjič potom gnjilobe in trhlenobe preidejo v svojo prvotno enostranost. Pri vsem tem se pa ne izgubi najmanjša drobtinica ter vedno in vedno prikloplena se vdeležuje krožilnega teka. Čudovito spremembo maloštevilnih zračnih in rudninskih snovi, vsled katere se stvarjajo tako različne oblike in stvari, pa preskrbi božja moč, ki povsod v naravi deluje in stvarja. Način njegovega delovanja zamoremo sicer opazovati, njega pa spoznati ali celo posnemati se nam pa nikdar ne bode posrečilo.

O zemlji, kojo obdelujemo.

Vse dela na zemlji. Če tudi gore in drevesa mirno stojijo, kakor da bi jim cel svet ne bil nič mar, so vendar sile na njih in v njih delavne, katere jih pretvarjajo in izkoristijo na prospeh družih živih stvari.

Če pogledamo v nebo kipeče vrhove naših gorá ali pa doline, katere izgledajo kot struge nekdanjih velikih rek, nehoté se nam silijo misli o prekucijah, ki so se morale goditi pred časi na zemlji. In tako je tudi bilo. Bili so enkrat na zemlji hudi boji med ognjem in vodo in nasledek je današnja oblika površja naše zemlje.

Kolikor več časa je bilo med posameznimi dobami prekucije, toliko bolj pogosto prikazovale so se rastline in živali. Ko so bile enkrat sile, ki so zemljo pretvorjale, umirjene, obrastla se je zemlja, živali so se zare-dile in Bog je vstvaril človeka. Tako danes stojimo na razvalinah tisučletij in na gomilah milijonov živih bitij, kateri so se pred nami vesesili življenja. Tiste čudovite naravine sile, katere so prej zemljo pretvorjale, so sedaj naši tihi in pridni pomagači pri obdelovanju zemlje. Te sile pretvorjajo še danes zemljo, one delajo iz puste skale rodovitno zemljo.

Nekaj kapljic vrine se v skalino razpoko in zmrz-nene raztegnejo se tako zeló, da kamen razpoči in se zdrobi. Tam izpirata zopet dež in rosa trdo skalo in odplavita rodovitno zemljo proč in povsod, kamor zamore seči zrak, razrušuje na tihem, da je komaj spoznati, najtrdnejše skalovje. Govorili smo uže o kisiku, silnem naravinem razruševatelji; ta obgloda najtrdnejo skalo, če le najde snov, s katero se zamore spojiti. Kjer najde v poljskih rudninah železo, brzo naredi rijo in ker se v veliki množici kamnov železo nahaja, razpadajo kamna, ker jih rija ne more več skupaj držati.

Na drugem mestu zaraste se na skali uborni mah, ki slabo preživi svoje dni, pa on srka kot goba vlažnost in ogljikovo kislino iz zraka in te dve pričnete razruševati skalo. Mah odmré in zgnije, naredi črno, vlažno zemljo, katera toploto in vlažnost na-se vleče ter ogljikovo kislino razvija, ki zopet naprej ruši skalo ter pripravlja tla novim rastlinam.

Kmalu se zaseje resje, potem grmič in slednjič izraste na skali drevo. Drevesne korenine iščejo po slabi in plitvi zemlji hrane, in kjer najdejo razpoko, brzo va-njo vrinejo svoje izrastke, kateri v skali rujejo in drobijo. Voda pa odplavlja po močnih nalivih novo stvorjeno zemljo in jo nese po motnih in blatnih potokih v dolino, kjer jo naplavi. Tako nastala je zemlja naših njiv in nastaja še dandanes. Sile, katere so skozi tisučletja oglodavale gorovje in je spreminjale v rodovitno polje, namreč: toplota in mraz, voda, kisik zraka, žive rastline, ostanki rastlin in živali delujejo še vedno tiho naprej; te sile so najpridnejši pomagalke kmetom pri obdelovanju zemlje in ti kmetovalec si težko dosedaj kedaj na-nje mislil, ker niso zahtevali plačila!

Oglejmo si pa sedaj zemljo našega polja z očesom kmetovalca, ne vprašajmo: Od kod je ta zemlja? ampak, katere ugodne in neugodne obstojne dele in svojstva ima zemlja in kaj ji je koristno za rastlinino rast.

Prvo pozornost obrniti moramo na zemljine obstojne dele, katerih je največ in kateri so važni kot hrana rastlinam. Teh obstojnih delov hočemo le na kratko omenjati.

Glina in kremenina sta glavna obstojna dela naših tál.

Glina je enakovrstna zmes iz kremenokisle galunine, nekoliko apnenca in kremenca. Gosta je, prstenasta, mehka, razdrobljiva, v vodi se omehča in se potem lahko oblikuje. Vse barve se najdejo na njej. Poleg svetlobarvane navadne glinice razločimo rumeno ilovico, redko prstenasto zmes iz glinice, apnenca in peska rumeno-sive barve, posebno razširjeno po dolnjem Kranjskem.

Apno obstoji iz kovine kalcijum, koja se pa v naravi nikdar sama za-se ne nahaja, ampak v spoini s kisikom. Apnenik naših gorá je pa sestavljen iz apna in ogljikove kisline; apnenik je v navadni vodi neraztopljiv, a raztopi se v ogljikovo-kisli vodi. Če apnenik žgemo, loči se od njega ogljikova kislina in ostalo apno postane jedko.

Mavec ali gips je zmes apna in žveplene kislina ter jako dragocen za hranitbo rastlin. Mavec raztopi se le v velikih množinah vode.

Žveplo in fosfor sta dve gorljivi tvarini, ki se v zemlji večkrat nahajata, a nikdar v veliki množini. Fosforova kislina je za rastline posebno važna.

Kali in natron sta dve kovini, spojeni s kisikom, koji dostokrat nahajamo. Kali je glavni obstojni del pepelike in solitarja, natron pa kuhinjske soli, sode itd.

Spojina kalija z ogljikovo kislino je pepelika, z solitarjevo kislino pa solitar. Kuhinjska sol obstoji z natrona in klorá.

Tudi magnezijo in železo nahajamo v zemlji katero obdelujemo.

O pogozdovanju Krasu.

V spomladi in v jeseni pretečenega leta pogozdilo se je na državne stroške zopet okoli 100 oralov Krasa, in sicer na „mali gori“ nad Zgornjim Ležemčami 40 oralov, poleg Nemške vasi 10 oralov in na rebri hudournika Bele v Vipavi 50 oralov. V ta namen rabilo se je 530.000 črnih borovcev in 20.000 javorov. Počez računjeno prijelo se je vsega drevja 60-70%. Delalo se ni drago, kajti vsakih 1000 sadik stalo je počez le 3 gold. 50 kr.

Drage nasadbe so navadno tam, kjer je prostor za nasadbo namenjen od vasi zeló oddaljen in delavci mnogo časa na potu zgubijo, ali pa če je svet zeló kamnit, torej primanjkuje zemlje, katera se mora od daleč donášati.

Nasadbam sta preteklo leto največ škode naredila beli črv in zajec, prvi oglodal je sadikam koreninice, drugi pa vršičke, v obojih slučajih so se drevesca posušila.

V spomladi tega leta zasadila se bode na državne stroške gora Sovič pri Postojni in popravljale uže obstoječe nasadbe. Zasajana gora Sovič bode za trg Postojno velikanske važnosti, kjer se bode lep park za tujce priredil, sploh bode pa dobila Postojna krasno obleko.

Na dalje ponuja še več drugih občin državi toliko Krasa za pogozdovanje, da ne zmore vsega na enkrat, polagoma pa uže pride vse na vrsto.

Pred 5 leti se je ljudstvo še malo zanimalo za pogozdovanje Krasa, zdaj se je pa toliko na bolje obrnilo, da je jelo ljudstvo hvaležno postajati, ako se mu pogozdi kamniti svet, kar je razvidno iz tega, da je občina Zgornje Vreme neumorno delavnega gosp. c. k. deželnega nadzornika V. Golla in c. k. polit. gozdarja Fr. Paderja zarad izvanrednih zaslug pri pogozdovanji Krasa v občē, posebno pa Zgornje-Vremskega, častnima občanoma imenovala.

Petnajst resnic o gozdu.

1. Gozdni zrak je v vsakem času vlažnejši, kakor zrak na prostem, toraj gozd vlažnost pomnožuje.
2. Iz tega vzroka v obližji gozda rado dežuje.
3. Gozd stori, da se množina dežja v nižavah poviša.
4. Da vlažnost iz zemlje ne izpuhti, provzroči gozd, posebno če so tla z listjem pokrita.
5. Listnata odeja ne pusti hitremu odteku voda.
6. Gozdi posredujejo, da se ustanové in obdržé studenci, varujejo vlažnost tla in uravnajo odtok tekočih vodá.
7. Voda v globini napaja zgornje plasti tla in studencev.
8. Gozd varuje, da deževne plohe ne trgajo rodovitne zemlje in se ne napravljajo hudourniki.
9. Ako se gozdi posekajo, so vremena nestanovitna.
10. Kjer ni gozdov, je zrak suh in po leti suše nastajajo.
11. Kjer ni gozdov, po leti ne dežuje rado.
12. Kjer ni gozdov, ni vlažnosti v zemlji in ne studencev.
13. Ako se po gozdu preveč listje grabi, izpuhti vlažnost iz zemlje.
14. Ako posekaš gozd, bode kmalu dobra zemlja odplavljena in potem je tudi sosedov gozd v nevarnosti.
15. Kjer ni gozdov, nastajajo večkrat povodnje.

Imenik udov c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Po §. 25. družbenih pravil zavezan je glavni odbor vsako leto z družbenimi obravnavami vred doposlati p. t. udom imenik članov. Izpolnovalši to dolžnost prijavljali bodemo podružnice z njihovimi člani po vrsti, kakor so uplašale doneske za l. 1886., gg. udje naj pa smatrajo ob enem to za potrdilo njih vplačila.)

Podružnica v Postojni.

Gg. Hofstetter J., dekan itd., predstojnik, Arko M., Bezeljak P., Dekleva A., Dekleva F., Dekleva J., dr. Deu E., Ditrih And., Ditrih Ant., Dolenc E., Gašpari F., Fentler H., Jaks F., Jurca F., Kajbič F., Kalan M., Kogej F., Kraigher Al., Kraigher J., Kraigher P., Kraigher P. G., Kraigher J., Kustin F., Lavrenčič A., Lavrenčič J., Lavrenčič J., Lavrenčič M., Lunder J., Margon Fr., Medica M., Nolli A., Petrič M., Pikel J., dr. Pitamic J., Podboj J., Ružička J., Sajovic J., dr. Sterbenc J., Špilar J., Štefin J., Tavčar F., Thuma J., dr. Vaupotič J., Vernik P., Vičič T., Strupi J.

Podružnica v Senožečah.

Gg. Zelen J., posestnik itd., predstojnik, Debevec J., Dejak A., Dekleva J., Dekleva M., Demšar K., Dolenc V., Franetič A., Kavčič H., Kavčič J., Kavčič K., Magajna A., Meden J., Okorn J., Perhavec J., Perhavec J., Premerl J., Premrov M., Suša Fr., Zetko Fr.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske zadeve v deželnem zboru.

V povzdigo sadjerejem.

Vpeljava lovskih listov v naši deželi naklonila je deželno-kulturnemu zakladu toliko novih dohodkov, da je bilo mogoče postalo s tem zakladom, ki se je vsled ustanovitve deželne vinorejske šole na Slapu spravil na nič, vnovič računati. Presežek dohodkov tega zaklada znašal je za leto 1884. nad 700 gold.

Deželnemu odboru se je zdelo, da bi se ta presežek za deželo najkoristneje porabil, ako se obrne za povzdigo sadjereje v deželi. V ta namen obrnil se je do c. k. deželnega šolskega sveta, omenjajoč tudi, da bi se morebiti priporočalo, en del one svote 1500 gld., katera se redno sprejema v proračun normalno-šolskega zaklada za poduk v kmetijstvu na ljudskih šolah in se razdeljuje kot nagrada onim učiteljem, ki podučujejo v kmetijstvu, porabiti naravnost v povzdigo sadjereje.

Sklicevaje se na to, da se je na priliko leta 1884. poduk v kmetijstvu v naši deželi podučeval v 97 šolah s pripomočjo 101 učitelja (izmed katerih se je 33 vdeležilo posebnih kmetijskih tečajev), in katerega poduka se je vdeležilo 3083 učencev, c. kr. šolski svet ni pritrdil temu predlogu, sicer pa se je obrnil do okrajnih šolskih svetov, da naj poročajo o stanji šolskih drevesnic in opozarjajo dotične šolske občine, da bi se jim za drevesnice mogle privoliti podpore iz deželno-kulturnega zaklada.

Vspreh postopanja omenjenih dveh oblastev izrazil se je v prošnjah došlih deželnemu zboru za gmotne podpore šolskih drevesnic.

Gospodarski odsek pečal se je obširno s temi prošnjami in uvidel je, da se bo vsaj večinoma ozirati na nje izrekoma tam, kjer dosedanje vspešno delovanje dotičnega učitelja daje poročstvo za to, da bode podpora tudi v resnici za sadjerejo vspešna, ali pa tam, kjer je razvidno, da taka podpora zanesljivo pripomore k napravi šolskega vrta. V občē pa se je gospodarskemu odseku zdelo, da bode vse te razmere laglje ocenjal deželni odbor sam s pomočjo glavnega odbora kmetijske družbe in ako treba tudi c. k. deželnega šolskega sveta, in da tedaj ni treba slavnemu deželnemu zboru pečati se z razdelitvijo dotičnih podpor.

Dalje pa se je gospodarski odsek tudi še razgovarjal, katera druga sredstva bi mogla še pripomoči k povzdigi sadjereje v deželi, in se je pri tem v prvi vrsti razun šolskih drevesnic, katere so konečno vendar le učni pripomoček, oziral na ljudske učitelje in njihovo sposobnost pri tem poslu.

In gledé tega si gospodarski odsek ni mogel prikrivati, da bodo ljudski učitelji samo tedaj mogli pripomoči v povzdigo sadjereje, ako bodo poleg ljubezni za sadjerejo tudi sami dosti podučeni v tej stroki kmetijstva. — Temu namenu služili so zadnja leta posebni tečaji za poduk v sadjereji na slapenski šoli, — eno pa se mora tukaj opaziti, namreč, da so se učiteljski pripravniki, gledé tega poduka še zmiraj zanemarjali na učiteljišči ljubljanskem. Večkrat izrekel se je uže